

Tiedekunta/Osasto — Fakultet/Sektion

Laitos — Institution

Matemaattis-luonnontieteellinen Eläintieteen laitos

Tekijä — Författare

Heikki Kolunen

Työn nimi — Arbets titel

Tervapääskyn (Apus apus) pesyekoon määräytyminen

Oppiaine — Läroämne

Eläintiede

Työn laji — Arbets lärt

Aika — Datum

Pro gradu-tutkielma

Huhtikuu 1986

Sivumäärä — Sidoantal

53

Tiivistelmä — Referat

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää tervapääskyn pesyekoon määräytymiseen vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksen kohteena oli Lahden Ammattikoulun tervapääsky-yhdyskunta (12060) sekä yksilöllisesti merkitty Virolahden Harjussa pesivä 40-⁺44 parin populaatio. Pesivän populaation ikärakennetta, kuolleisuutta, pesyekokoa ja poikastuottoa seurattiin kuuden vuoden ajan pyydystämällä vuosittain yli 95 % emolinnuista ja rengastamalla joka vuosi kaikki lentopoikaset.

Tervapääskyn lisääntymiskausi on Suomessa lyhyin vertailtavana olleista kolmesta eurooppalaisesta populaatiosta. Tämä rajoittaa lajin mahdollisuuksia pesinnän ajoituksen suhteen. Vain yksi pesintä on mahdollinen. Muninta alkoi aikaisintaan kesäkuun 1. päivänä, mediaani oli 12.6. Myöhään aloitetut sekä uusintapesyeet ovat lajille epäedullisia, koska poikasten ruokintakausi sijoittuu silloin liian epäedulliseen aikaan loppukesään.

Tervapääsky pesi ensi kerran keskimäärin 3.4-vuotiaana. Ensipesijöiden ja nuorten yksilöiden muninta alkoi myöhemmin kuin vanhojen tervapääskyjen. Aikuisten lintujen kuolleisuus vaihteli vuosittain. Vaihtelu johtui sekä pesimäaikana että talvehtimisalueilla vallitsevista olosuhteista. Vuosi 1982 oli hyvin epäedullinen ja erityisesti vanhempia ikäluokkia kuoli normaalia enemmän.

Tervapääskyn yleisin pesyekoko oli 2 (63 %), 3-munaisia esiintyi säännöllisesti (27 %, vaihtelu vuosittain 3-47.6 %). Tuottoisin pesyekoko oli 3, mutta vain erityisen hyvinä kesinä 1980 ja 1981 se oli myös yleisin.

Populaation pesyekoko vaihteli 1.9 - 2.4 munaa/pesye. Tärkeimmät vaihteluun vaikuttaneet tekijät olivat: populaation ikärakenne, ensipesijöiden määrä, alkukesän sääolot, pariuskollisuus ja leskeksi jääneen emon mahdollisuus löytää itselleen uusi, kokeneempi kuin ensikertalainen emo.

Tulosten perusteella tervapääskyn pesyekoko on joustavasti mukautunut sekä ulkoisiin että sisäisiin tekijöihin, jotka säätelevät pesyekokoa. Näissä oloissa luonnonvalinta ei voi tuottaa pelkästään 3 munaa munivia tervapääskyjä, sillä 2-munaiset ovat useimpina vuosina tuottoisimpia. Täten lintujen pesyekoon määräytymisen teorianmuodostukseen kuulunut riita Lackin ja Wynne-Edwardsin välillä osoitetaan ratkenneen Lackin eduksi.

Avainsanat — Nyckelord

pesyekoon määräytyminen, poikastuotto, kuolleisuus, tervapääsky

Säilytyspaikka — Förvaringsställe

Muuta tietoja — Övriga uppgifter